

Bara molnen flyttar stjärnorna

En kärlekshistoria om 11 åriga Maria, som i mötet med Jacob, en jämnårig pojke, får mod och kraft att leva vidare trots sorger och kriser.

Rekommenderad från åk 5

En filmhandledning av
Eva Westergren

Filmens handling

När 11-åriga Marias lillebror Pilten dör i cancer öppnas ett svart hål i Marias liv. Filmen börjar med Piltens begravning. Efter begravningen vill ingen prata om det som hänt. När Marias mamma försvinner in i sorg och tystnad växer Marias förtvivlan. Hon frågar sig: är jag inte älskad längre?

När sommarlovets börjar skickas hon av pappan mot sin vilja till farmor och farfar i Bergen. I protest håller hon sig inomhus trots det vackra vädret. Hela tiden ringer Maria hem för att försöka få kontakt med mamman men ingen svarar.

En dag sitter hon i trapphuset när Jacob plötsligt dyker upp. Jacob är både nyfiken och påstridig men Maria är måttligt road av att få en ny kompis just nu. Med envishet lyckas Jacob locka ut Maria och få henne att bryta tystnaden. "Vad bra, nu kan vi samtala", säger Jacob. Jacob får Maria att bli glad igen och Maria kan berätta om sin bror, om saker de gjort tillsammans men hon avslöjar inte att han är död. Tillsammans utforskar Maria och Jacob staden och när det är dags att åka hem till föräldrarna ber Maria pappan om att få stanna ytterligare några dagar och pappa säger ja. När Maria glädjestrålade berättar det för Jacob svarar han med att säga att han vet att Marias bror är död. Den drömvärld som Maria byggt upp rasar nu samman och hon flyr hem och försöker förtränga sina känslor kring allt det som hänt. Mamman har försvunnit till landet, till Mysen där släktingar bor och Marias pappa talar allt mindre, men när Marias lärare frågar hur hon egentligen mår håller Maria masken. Då en dag



Genom leken hittar Jacob och Maria fram till varandras känslor, både ljusa och mörka.

dyker Jacob upp. Han får Maria att våga berätta om broderns död och till slut också att våga söka upp mamman.

Om sorgen och de vuxnas reaktioner

När Marias lillebror dör stannar livet upp. Nuet finns inte längre och Maria sitter vid TV:n och tittar på en video när familjen fortfarande var lycklig. Inför döden splittras familjen och Maria känner ingen samhörighet längre. I tomrummet efter Piltens död sluter sig alla inom sig själva. Ingen vågar röra vid de starka känslor som finns. Alla försöker låtsas att allt är som vanligt och de vardagliga replikerna får tomheten att kännas ännu större.

★ Hur reagerar Maria på de vuxnas sätt att förhålla sig? Beskriv Marias känslor när Maria inte får följa med mamma och pappa i bilen utan måste åka med sin moster och morbror. När Maria ser på sin mamma i kyrkan. När Maria försöker få kontakt med mamman i hemmet och hon svarar att allt är bra.

★ Beskriv känslan av tomhet i Marias hem efter begravningen. Hur skildras stämningen i huset? Tänk på hur musik, färger och scenografi förstärker känslorna. Vad händer mellan familjemedlemmarna när alla försöker låtsas att allt är bra?

Föräldrarnas reaktioner på sorgen får

Maria att ifrågasätta sig själv och ta på sig skulden för det som hänt. Maria blir inte sedd i sina egna behov utan tvingas att rätta sig efter vad de vuxna gör.

★ Hur är Marias egen inställning till Piltens död? Varför vill Maria ha ett tecken från Pilten på att han fortfarande finns? Varför önskar hon att alla i familjen skulle ha dött samtidigt? Hur försöker Maria i fortsättningen av filmen hålla Pilten levande? Varför säger inte mamman som det är? Varför försöker pappan släta över det som hänt? Hur försöker hon provocera föräldrarna och vad är hennes avsikter med det?

Maria möter en vän

Sommarlov och död hör inte ihop. För att Maria skall få byta miljö skickas hon till farmor och farfar i norska staden Bergen. Maria känner det som att hon förvisas. Att hon inte längre är behövd. Världen blir obegriplig när Maria inte får se vad som händer med egna ögon. Hos farmor finns bara telefonen som förbinder Maria med hemmet men ingen svarar när hon ringer. "Var är ni?" ropar Maria förtvivlat och i nästa sekund: "Jag struntar i var ni är!". Maria slits mellan förtvivlan och hopp i sina försök att förstå. I sina svartaste stunder känner hon sig övergiven av både Gud och världen.

Farmor och farfar är välmenande men vågar inte heller ta upp några svåra frågor. "Du borde ha en hund eller något" säger farfar. "I stället för

en bror eller en mor och far”, skriker Maria tillbaka.

För Maria kommer mötet med Jacob som en befrielse. Jacob får Maria att bryta tystnaden och få livskänslorna att vakna. När Maria och Jacob erövrar staden tillsammans växer Marias självkänsla och hon vågar berätta om allt som Pilten och hon gjorde tillsammans. Jacob visar Maria sitt rum och berättar att han är ett försummat men älskat barn. ”Säger din mamma det rätt ut” frågar Maria förvånad. Jacob gör att Maria också vågar fundera över sin mamma och om det är skillnad på pojkar och flickor. Om pojkar är mer värdefulla och om det är därför mamman glömt henne. Men för Jacob är Maria den vackraste han mött och vänskapen mellan Maria och Jacob djupnar och vidgar sig i tankar kring stjärnhimlen, världsalltet och Gud.

★ Beskriv vad som händer i de olika mötena mellan Maria och Jacob:

När de först möts i trapphuset. När de leker kurragömma i regnet och krockar. När de ser på stjärnhimlen i Jacobs rum. När de dyker i vattnet. När de tar fotografier. Vad är det som får Maria att börja tala med Jacob? Varför säger hon att Pilten lever men att mamman är död? Hur berättar filmen om att Maria känner sig allt mer fri tillsammans med Jacob? Hur syns deras förälskelse? På vilket sätt vågar Maria också beröra det som känns svårt för henne? Hur tar Jacob emot hennes förtroende?

Maria känner en allt större tillit för Jacob men varför klarar inte Maria av att Jacob fått reda på att hennes bror är död? Vad är det som händer i henne när hon reser hem fastän hon tänkt stanna?

Dröm, verklighet och mod

När Jacob säger: ”Jag vet att din bror är död” går den dröm Maria byggt upp med Jacob i kras. Allt det som Maria erövrat av förnyad livskraft i mötet med Jacob går förlorat och verkligheten och insikten om vad som väntar därhemma kommer i kapp henne. Mamma har försvunnit ut på landet och Marias dröm kommer igen med full kraft:

”Det var den natten hon slutade älska mig så klart. Den natten vid tornet och slätten och skogen. Jag kunde inte se hennes ansikte men jag förstod att det var hon. Så som du bara förstår saker när du drömmer.”

Maria försöker trotsigt låtsas att allt går bra inför pappan och i skolan. Att hon inte bryr sig och att ingen annan

skall bry sig heller. Inte ens födelsedagen är längre värd att fira. Maria bygger upp en allt större mur kring sina känslor. Men när Jacob kommer till henne på några dagars lov brister allt och Maria bara gråter. Jacob får komma hem till Maria och till och med gå in i Piltens rum. Sittande på hans säng kan Maria äntligen berätta vad som hände. Maria kan släppa ut sin sorg och står inför en ny vändpunkt i livet.

Hon vågar närma sig den svåraste frågan: Den om mamman fortfarande älskar henne. ”Var är din mamma?”, frågar Jacob. ”Hon är i yttre rymden”, säger Maria. Men när Jacob håller hennes hand under stjärnorna anförtror hon honom att mamman inte är död och hon berättar sin dröm för Jacob.

Jacobs frågor får modet att växa hos Maria och får henne till slut att göra sin svåraste vandring i livet.

★ På vilket sätt skildrar filmen Marias känslor efter hemkomsten från Jacob? På vilket sätt kan vi se hur hon verkligen mår? Hur känns det för Maria när Jacob går in i Piltens rum? Hur reagerar Jacob på mötet med Marias verkliga liv? Hur skildrar filmen att Jacob kommer allt närmare Maria? Hur förändras drömmen när hon berättar den för Jacob?

★ Beskriv resan som Maria gör ut till Mysen. Hur skildras hennes rädsla och tvivel? Vad är det hon tänker när hon står på knä på ången? När hon inte vågar gå ända fram till mamman? Vad är det som händer med Maria när hon ställer sin fråga till mamman? Vad är det som får mamman att till sist reagera? Vad händer när mamman bryter tystnaden? Vilka känslor är det som kommer fram? ”Du kan gott dö om det är det du helst vill”, säger Maria. ”Vi klarar oss pappa och jag”. Menar Maria vad hon säger? Beskriv de sista scenerna i filmen. Vad händer med Maria?

Om språket

Språket som kommunikation liksom tystnaden spelar en viktig roll i filmen. Vad händer när vi inte hittar ord för vår sorg, när vi inte kan uttrycka våra tankar och känslor. I mötet mellan Maria och Jacob utvecklas språket till att bli en kanal som ständigt vidgar sig. ”Vad bra att du kan säga så många ord i rad för då kan vi samtala”, säger Jacob glädjestrålade när Maria bryter sin tystnad. Med språket kan man uttrycka allt från den lustfyllda känslan att suga på en stor tuggum-

mikula till tankar om vår plats i världsalltet. Det vet Jacob och han lär Maria att våga uttrycka sina tankar högt. Att våga fundera tillsammans med honom och att till slut även berätta om de mörka rum som finns längst inne i henne som ingen tidigare fått se in i.

I språket finns både friheten att kunna uttrycka sina tankar och modet att via det nå en annan människa. I orden från Jacob känner sig Maria sedd och bekräftad. ”Jag ser ett fint hår och fina ögon”, säger Jacob när Maria tvekar på föräldrarnas kärlek.

I språket finns många undertexter. Ord som egentligen sägs men aldrig hörs.

★ Vilka repliker finns i tystnaden i Marias hem? I de vardagliga repliker som ersätter de känslor som ingen vågar prata om?

I filmen har både Maria och Jacob hittat ett språk för sina känslor. Kanske är det så att filmen också vill berätta om den kapacitet av stora tankar om livet och döden som rymms inom alla människor men som inte alltid syns på utsidan. Att orden som når ut bara är en liten bråkdel av allt det tankearbete som ständigt pågår men att riktiga möten mellan människor ger oss möjlighet att få syn på hela den tankevärld som finns inom oss.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Norge 1998

Orginalets titel: Bare molnen beveger stjernene

Manus & regi: Torun Lian

Foto: Sven Krövel

Klipp: Trygve Hagen

Musik: Jörn Christensen

I ROLLERNA

Maria – Thea Sofie Rusten

Jacob – Jan Tore Kristoffersen

Mamma – Anneke von der Lippe

Pappa – Jörgen Langhelle

Farfar – Björn Jensen

Farmor – Kari Simonsen

TEKNISKA UPPGIFTER

Längd: 96 min

Format: Scope 1:2,35

Ljud: Dolby SR

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 22.10.1999

DISTRIBUTION

Folkets Bio, Box 2068, 103 12

tel: 08-402 08 23, fax 08-402 08

27 www.folketsbio.a.se

